

Informationsministern

Namdar Nasser

ur boken: Röster ur det mångsexuella Sverige

Äntligen fick vi, min trogne vän och jag, efter många om och men kommunplacering i Alingsås. Kommunen, som under en längre tid noga hade planerat mottagningen av flyktingar, önskade sig i första hand flyktingfamiljer och inte unga män som kunde utgöra en okänd och hotfull fara för kommunens oskyldiga tjejer. Några av ledamöterna i kommunfullmäktige i denna idylliska småstad, fem mil öster om Göteborg, var själva föräldrar till unga flickor.

Min vän Nima och jag hade lärt känna varandra redan i Turkiet, där vi hade tillbringat två år av våra unga liv. Våra levnads historier, dikterade av de samhällsomvälvande händelserna i Iran i slutet av sjuttioalet, var mycket lika. Vi hade båda deserterat från kriget Iran-Irak och lämnat vårt fädernesland Iran illegalt. Nima ville åka till USA, där han hade sin bror, och jag ville komma till Australien, där jag hade min bror.

Verkligheten visade oss dock sitt omaskerade ansikte. När vi, efter vår äventyrliga resa till häst över de höga bergen i nordvästra Iran, kom fram till Turkiet, fanns det ingen öppen famn som bejublade vår flykt undan en barbarisk regims förtryck. I stället möttes vi av ett meningslöst krig. Utan uppehålls- och arbetstillstånd och avvisade av turkiska och västerländska myndigheter,

kastades vi bryskt mellan förhoppning och besvikelse under två långa år. Det var till slut genom FN:s flyktingkommissariat som vi beviljades uppehållstillstånd i det nordiska, och för oss okända, landet Sverige.

I september 1985 lämnade vi den tidiga hösten i Istanbul och flög via Köpenhamn till Västerås. Efter en kort vistelse på Hallstahammars flyktingförläggning i närheten av Västerås flyttade vi till Viskafors i södra Sverige. Där fick vi under fem månaders tid undervisning i det svenska språket på Viskadalens folkhögskola, som låg ute i skogen, avskild från all civilisation. Nu hade vi, med hjälp av vår tolk på skolan, som fått använda hela sitt övertalningsregister och gå ed på att vi var harmlösa pojkar, lämnats åt vårt öde Alingsås. Rustade med det exotiska svenska språket skulle vi utforska det svenska samhället på egen hand. Vi fick en tvåa i en stadsdel som, förstod vi senare, fungerade som avstjäpningsplats för pensionärer, invandrare och stadens utslagna. Vi skulle pendla mellan Göteborg och Alingsås för att fortsätta läsa svenska på ett AMU-center i Göteborg.

Nima och jag kom båda från Teheran, Irans jättelika huvudstad med åtta miljoner invånare. Att leva i en liten stad med endast trettiotusen invånare föreföll oss till en början som ett dåligt skämt. Men storstädernas hårt belastade flyktingmottagningar ville inte ta emot fler flyktingar, så vi hade inte mycket att välja på. Och efter den första mörka och kalla vintern som vi hade överlevt i Sverige, var våren i antågande. Cykelvägen ner till stan, som passerade en vacker liten damm med ankor, var som en föräring om paradiset. Fem minuters promenadväg från vår lägenhet låg en liten sjö. Att ligga vid den och njuta av solskenet och vindens sus bland trädens löv, var något annat än vi var vana vid från trafikkaosets och avgasernas Teheran.

Trots att Nima och jag var väldigt olika till sättet kom vi bra överens. Det gjorde mig inget att han var hänfört intresserad av den amerikanska livsstilen, helst drack Coca-Cola och tog på sig sin New York-keps varje gång han gick ut. Det faktum att jag

började dricka mjölk till maten och bar basker till skydd mot det duggande svenska regnet likt en fransk konstnär, var heller inget som störde honom. Vi drog jämt även vad gällde sysslorna i hemmet. Jag tyckte om att handla mat, medan Nima föredrog att tillaga den. Han tyckte om att dammsuga, medan jag hellre diskade. Ingen av oss hade någon familjemedlem eller släkting på mindre än en kontinents avstånd. Vi hade vid den tiden bara varandra. Vår värld hade krympt till pendeltåget, skolan i Göteborg och vår lägenhet. Ensamheten kändes ibland olidlig. Vi hade båda varit med om stora händelser, och aktivt deltagit i revolutionen som störtade Shahan. Vi hade sett krig på nära håll, överlevt flykten från hemlandet och fört en osäker flyktingtillvaro i Turkiet. Nu var vi i Sverige, som erbjudit oss ett drägligt och tryggt men isolerat liv. Vi kände inga människor i Alingsås. Vi visste inte hur vi skulle kunna fylla vår ödsliga tillvaro.

I takt med att våren gled över i sommar och dagarna blev längre, ökade vår längtan efter att komma in i samhället. Vi hade långa diskussioner med varandra om hur vi skulle uppföra oss för att få kontakt med det här landets infödingar. Om sanningen ska fram längtade vi ohjälpligt efter sällskap, och inte minst närkontakt med det motsatta könet. De långa, ljushåriga och vackra svenska tjejerna hade väckt vår nyfikenhet och beundran. Jag hade kommit något längre i det svenska språket än Nima varför det kom an på mig att sköta kontakten med omvärlden, samt att skaffa information om vad som försiggick där ute. Jag utförde uppdraget genom att ge mig ut på olika forskningsexpeditioner.

Med min cykel och mina öppna sinnen som viktigaste arbetsredskap, snokade jag igenom stan och hela dess omnejd under flera veckor. Jag rapporterade utförligt om mina iakttagelser till Nima efter varje expedition. Men det var inte mycket att rapportera om. På dagarna, och särskilt lördagsförmiddagar, höll sig de flesta människor till stadens enda huvudgata och affärlivet kring den. På kvällarna var gatorna i allmänhet öde och tomma. Ljusen var släckta i de flesta lägenheter och hus. Det som kallas nattliv

på andra håll begränsades till korvkiosken på Stora Torget. ”De där hemlighetsfulla svenskarna har något annat för sig. De är inte hemma men syns inte heller ute på gatorna”, var mitt sammanfattande utlåtande efter min mission.

För att få reda på vad som hände i samhället, köpte jag ibland den tunna lokaltidningen, Alingsåstidning, som kom ut tre gånger i veckan. ”Vi har hamnat i ett land där informationen färdas snabbt och vi måste informera oss om allt för att kunna hänga med”, brukade jag säga till Nima. ”Javisst, informationsministern”, svarade han alltid, skeptiskt men leende.

En fredag fick jag syn på en annons i tidningen: Fest i folkparken på lördag kväll. ”Det här är rätta tillfället att träffa svenskar”, menade jag. ”Vi ska på fest.” ”Javisst, informationsministern”, lydde Nimas svar. Jag tog fram en karta över staden. Den hade vi fått av en snäll men något främlingsskygg kvinnlig socialassistent vid vår ankomst till Alingsås. Jag lyckades lokalisera parken, bestämde färdvägen och konstaterade att våra cyklar var de bästa färdmedlen. Förväntansfulla tillbringade vi resten av dagen drömmande om morgondagen.

På lördagseftermiddagen gjorde vi oss förhoppningsfulla och muntra, i ordning. Vi tog fram våra bästa kläder. Jag hittade till och med en slips som jag hade fått i present av en kompis i Turkiet. Och trots att jag egentligen hatade att ha slips tog jag den på mig. Senare på kvällen cyklade vi mot parken nyduschade och finklädde. Det var fint väder. Efter några dagars regn hade molntäcket spruckit upp och släppte fram solens koketterande strålar. Den milda vinden smekte våra nyrakade ansikten och allt kändes lekfullt och spännande. Äntligen var vi på väg in i det svenska samhället.

Vi cyklade genom stan och kom fram till den långa uppforsbacken som ledde till parken. Det vimlade av festglada och högljudda ungdomar som i små och 5 stora skaror, till fots, på cykel eller i bilar, var på väg mot ingången. Festen var redan i gång och stämningen smittade av sig. Allt utlovade en underbar kväll. Väl

framme vid den tämligen stora gräsplätten framför folkparks-ingången, blev vi vittne till några besynnerliga scener. Där stod massor av bilar, de flesta av amerikanska fabrikat, parkerade i skogsbrynet. Märkligt nog satt förare och passagerare kvar i de flesta av bilarna. En och annan flaska kunde skimras i deras händer. Inifrån bilarna hördes då och då tjutande glädjeyttringar som överröstade musiken från, parken.

Häpna stod vi ett tag och betraktade denna väldiga förfestsarena, som liknade en orientalisk torgbasar. Vårt noggranna iakttagande avbröts då två tjejer närmade sig. De hade uppenbarligen redan blivit så betagna av festyrans att de inte kunde styra sina steg utan gick vacklande. De frågade oss om vi kunde betala deras entrébiljett. Vi som visste att kommunen hade ögonen på oss ville föregå med gott exempel och tackade därför försynt de exalterade tjejerna för att de hade valt just oss, men vi kunde tyvärr inte hjälpa dem då ett missförstånd lätt kunde uppstå. ”Jävla svartskallar”, sade en av tjejerna i det att de vände på klacken och med svängig gång avlägsnade sig. Nöjda med att ha skött oss väl och avvärjt den fara som skulle kunnat sabotera vårt möte med det svenska samhället, parkerade vi våra cyklar och begav oss mot ingången. Vi betalade femtio kronor var och kom in i parken.

Åsytan av de hundratals lättklädda och sommarglada ungdomarna, som i det stora inhägnade sommarreservatet gick omkring eller satt i små och stora klungor, påminde oss om flyttfåglarnas ankomst till sommarens vistelseort. Från parkens tre dansgolv hördes ljudlig rock- och diskomusik, som inbjöd dem som kände för det att flaxa med vingarna. Tjejerna var sminkade, klädda i korta åtsittande klänningar och gick i högklackade skor. Vi konstaterade att de flesta av dem var i tjugoo års åldern. De var alltså i passande ålder tyckte vi, för vi hade båda fyllt tjugotvå. Vi såg kanske något äldre ut, eftersom vi vid den tiden fortfarande hade mustasch. Det svenska samhällets dolda misstänksamhet mot mustaschen, detta för österländska män så självklara ansiktsatt-

ribut, hade ännu inte uppdragats för oss.

Efter att ha gått runt i parken och synat av nöjesfältet kände vi, före detta soldater, oss redo för att drabba samman med den svenska verkligheten. Vi önskade varandra lycka till och gav oss iväg för att söka reda på var sin drottning av Saba, som vinden kanske fört med sig hit. Under den följande timmen drog vi från det ena dansgolvet till det andra. Vilka tjejer vi än bjöd upp vägrade de att dansa med oss. En del tog till och med illa upp och ilsknade till, som om vi hade förolämpat dem på ett oförlåtligt sätt. Var det något fel med oss? Vad fattades? Vad gjorde vi för misstag? Vad hade alla andra killar, som med lätthet tycktes hitta en danspartner, som vi inte hade? Var det kanske på grund av vår härkomst? Eller...?

Uppfyllda av dessa tankar avbröt vi till slut vårt letande. Nedslagna och bedrövade ställde vi oss i baren vid parkens största dansgolv. Jag kände mig skyldig, eftersom det var jag som hade dragit in Nima i den här besvärliga situationen. Som tröst bjöd jag honom på en lättöl, den starkaste tillåtna drycken i parken. Tysta stod vi ett tag och bevittnade de andras glädje. Känslan av utanförskap lägrade sig över oss. Att retirera från fältet föreföll mig vara den bästa utgången även vid det här tillfället.

Just som jag var på väg att föreslå att vi skulle gå hem, rusade en tjej helt plötsligt fram till Nima, greppade tag i hans hand och drog honom med ut på dansgolvet. Hennes kompis gjorde likadant med mig. Förbluffade över denna plötsliga välsignelse skakade vi av oss missmodet och dansade med våra förtjusande änglar i takt till musiken. Efter att dansat två låtar lämnade vi dansgolvet och den höga musiken. Till min stora förvåning hörde jag Nima tala engelska och presentera sig som ”John från USA”, varpå han tittade bedjande mot mig. Jag kände honom länge nog för att förstå vad han menade med den blicken. Jag svor inombords och generat presenterade jag mig som ”Peter, också från USA”. Exalterat vinkade Jenny, som Nimas danspartner hette, till sig sina kompisar och skrek: ”De här killarna är från USA.”

Det dröjde inte många sekunder innan flera intresserade killar och tjejer hopade sig omkring oss. De överöste oss med frågor av olika slag och vi försökte besvara dem så sanningsenligt som möjligt utifrån vad omständigheterna tillät.

Att ingen lade märke till att vi bröt när vi talade engelska är än i dag en gåta förr mig. Under den följande timmen gick Nima och Jenny och jag och Lena hand i hand. Vi skrattade och dansade. Vi kramades och hånglade. Nima och jag kände oss som kungar i det gamla Persien. Vår glädje kunde mäta sig med den cirka 6000 meter höga Damavand-toppen i norra Teheran. Återigen hade livet börjat le mot oss. Jag såg en lycklig framtid inför mina ögon.

Vi skulle bjuda hem våra tjejer. Jag skulle handla mat och Nima skulle laga de smakfullaste maträtterna. Om vädret tillät skulle vi ta med oss matkorg och rutig duk och göra utflykter till stadens fridfulla omnejder. Jag skulle ligga i gräset med ett strå i munnen och med huvudet i Lenas knä, medan hon strök mitt hår och talade till mig med sin lina röst. Lena hade långt, blont hår och var sprittande glad. Hennes tindrande blå ögon påminde mig om Kaspiska havets vatten när hon tittade djupt i mina ögon. En dag skulle jag kanske återvända till mitt hemland från exilen och ta med mig Lena dit. Jag skulle visa henne runt i Teheran och i mina barndomskvarter. ”Så lätt var det alltså. Det var så här man träffade tjejer i det här landet”, skröt jag för Nima senare när Jenny och Lena gått på toaletten och vi stod ensamma och vändade på dem. ”Man måste söka kontakt med svenskarna på de rätta ställena.” Efter en halvtimme när Lena och Jenny ännu inte dykt upp, började vi bli oroliga för dem. Vad hade hänt? Hade de råkat ut för något obehagligt? Vi gick för att leta efter dem, men det fanns inte ett spår av dem. De hade lämnat oss.

Vi såg dem aldrig mer den kvällen. Vad hade vi gjort för fel? Hade vi burit oss dumt åt på något sätt? Varför kunde de inte bara säga att de ville gå sin väg och inte hänga ihop med oss längre? Trötta och snopna lämnade vi parken vid tolvtiden. Många av

parkens besökare var på väg därifrån. Gräsplätten framför parken var nu skådeplatsen för ännu fler stökiga scener. Skräp och tomflaskor låg överallt. De flesta bilarna stod fortfarande kvar i skogsbrynet. Märkligt nog satt förare och passagerare kvar i de flesta av dem. Men märkligast av allt var den bil som, trots att den stod parkerad, rörde sig guppande i vertikal riktning.

Förlägna och utan att säga något till varandra hämtade vi våra cyklar och gav oss iväg mot ensamheten som väntade på oss i vår lägenhet. Ilskans glöd hade stigit upp i våra själar, men den svala luften kylde våra upphettade ansikten när cyklarna tog fart utför den branta nedförsbacken på vägen från parken. ”Jävla spanjor”, skrek en tjej med gäll röst efter Nima när han passerade förbi en grupp tjejer. Jag som cyklade bakom, kände en impuls att stanna och förklara för henne att varken min kompis eller jag var från Spanien. Vi kom båda från Iran, ett historiskt och vackert land, som nu styrdes av en barbarisk regim. Men jag insåg meningslösheten i det hela och cyklade förbi dem. ”Jävla italienare”, skrek en annan tjej efter mig.

Väl hemma surade vi på varandra. Jag menade att det var Nimas fel att jag hade fått presentera mig som amerikanare, och Nima, vars engelska uttal var bättre än mitt, menade att den var min dåliga engelska det var fel på. Egendomligt nog smakade maten som Nima lagade inte lika bra under några dagar framöver. Uppenbarligen hade han tappat sitt intresse för matlagning. Under de kommande veckorna hettade det till i diskussionerna mellan oss varje gång vi försökte komma underfund med vad det var som gått snett den där kvällen.

Svaret, eller en del av det, fick jag då jag en dag på Alingsås stormarknad råkade se en tjej i nedre tonåren i sällskap med sin mor. Det var Lena. Hon var osminkad och såg mycket kortare ut i sina sportskor. Vi hade missbedömt åldern på parkens besökare under festkvällen. Vi hade helt enkelt varit på fel fest. De svenska tjejerna hade i våra ögon förefallit mycket äldre än de i verkligheten var. Det gick några veckor.

Jag kände mig misslyckad i rollen som utforskare av det svenska samhället och försökte bättra på mitt anseende. I den omtalade lokaltidningen fick jag en fredag återigen syn på en annons: Morgendans. Min vokabulär var ännu inte tillräckligt mogen för att förstå vad som avsågs med ”mogen”. Jag slog upp det i ordboken och fick det till: fullt utvecklad, vuxen.”Det här är rätta tillfället för oss”, utropade jag. ”Vi ska på fest. Och den här gången blir det rätt sorts folk, i passande ålder, som vi ska dansa med. Vi ska inte behöva beblanda oss med barnrumpor. ”Javisst, informationsministern”, svarade Nima misstänksamt men leende. Förväntansfulla tillbringade vi resten av dagen drömmande om morgondagen. Jag gjorde klart för Nima att någon amerikanare ville jag inte vara. Jag var stolt över mitt ursprung. Han fick tala för sig själv den här gången.

På lördagseftermiddagen, förhoppningsfulla och muntra, gjorde vi oss i ordning. Vi tog fram våra bästa kläder. Jag tog åter på den slips som jag fått i present av en kompis i Turkiet Senare på kvällen cyklade vi mot parken nyduschade och finklädna. Äntligen var vi på väg in i det svenska samhället.

Vi cyklade genom stan och kom fram till den långa uppforsbacken som ledde till parken. Vi var nästan ensamma om att cykla den här gången. I skogsbrynet utanför parken stod flera bilar parkerade. De flesta var av nyare årsmodell. Gräsplätten framför ingången, som tidigare varit så stökig, var nu helt förändrad. Allt såg fint och propert ut. Det syntes heller inte särskilt många människor utanför parken.

”Vad var det jag sa”, sade jag mallig och självbelåten till Nima och sökte få hans medgivande. Vi parkerade våra cyklar och begav oss mot parken. Vid ingången hälsade två poliskonstaplar misstänksamt men artigt på oss. Vi betalade sextiofem kronor var och kom in. Det var ganska tomt i parken. Men den ljumma kvällsluften förde med sig blommornas doft, vilket bådade gott. För att mönstra nöjesfältet begav vi oss först mot det stora dansgolvet.

Det vi fick se där gjorde oss förbryllade ett bra tag. Den här gången kunde vi inte ta fel på de dansandes ålder. Kvinnor och män i femtio års åldern rörde sig i takt till de höga men milda tonerna. Toner som, fick vi veta senare, utgjorde svensk dansbandsmusik. Det tog oss inte lång tid att inse att vi hade hamnat på ställe igen. Höpna stod vi ändå kvar några minuter. Ingen verkade ta notis om oss förutom en ensam kvinna som på bredden var ungefär lika som vi var på längden. Jag kände hur jag under hennes blickar och föreslog att vi genast retirera.

Det började dugga när vi modfällda cyklade hem. Väl hemma tog jag fram den vinflaska som dagen innan hade köpt i spritbutiken. Den kom väl till pass. Det blev ingen diskussion den här gången.

Jag kände mig totalt misslyckad i rollen som utforskare av det svenska samhället. Jag bestämde mig att göra vad som helst för att bättra på mitt anseende.

I den omtalade lokaltidningen fick jag igen syn på en annons: Potatisfestival till minne av Jonas Alströmer som år 1742 tog med sig den mättande knölen till Sverige.

Under tre hela dagar skulle det bli folkfest i staden. På Stora Torget skulle sill och potatis serveras gratis. Ett trettiotal föreningar skulle ställa upp med olika slags arrangemang.

”Det här är det rätta tillfället för oss, förklarade jag bestämt. ”Vi ska på folkfest. Och den här gången har vi världens möjlighet att träffa folk och komma in i samhället”.

”Javisst, informationsministern”, svarade Nima log sitt skeptiska leende.